

Raadsvoorstel

Onderwerp:	Principeverzoek Windenergie Culemborg
Portefeuillehouder:	D. Bijvoet
Datum collegebesluit:	23 september 2025
Behandelend ambtenaar:	Jan de Rooij
Registratienummer:	GZDGCB2078295/2192122

Inleiding

Gemeente Culemborg werkt aan de duurzame ontwikkeling van de stad. Het streven naar een energieneutrale status maakt daar onderdeel van uit. In de [Windvisie Culemborg](#) – vastgesteld in 2017 – is verwoord dat er onder voorwaarden ruimte is voor een tweede windpark op Culemborgs grondgebied. Op 9 april 2025 heeft coöperatie Vrijstad Windwinning U.A. (verder: Vrijstad) een principeverzoek ingediend, waarin zij vraagt of de gemeente bereid is om aan het initiatief Windenergie Culemborg planologische medewerking te verlenen. Dit voorstel is opgesteld om antwoord te geven op de gestelde vraag. Het effect van dit voorstel is dat Vrijstad antwoord krijgt op de vraag of de gemeente bereid is om in principe medewerking te verlenen aan de ontwikkeling en realisatie van een tweede windpark. Indien u instemt met de voorstellen markeert dat de start van het proces om mogelijk het aandeel windenergie in de energiemix van Culemborg te vergroten.

Voorstel Raadsbesluit

De gemeenteraad van de gemeente Culemborg besluit:

1. De randvoorwaarden voor het in behandeling nemen van het principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2192126), vast te stellen.
2. In te stemmen met het in behandeling nemen van het principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2078306) conform de in beslispoint 1 vastgestelde randvoorwaarden.
3. Vrijstad Windwinning U.A., via antwoordbrief (GZDGCB2078295/2192192) over de randvoorwaarden die zijn verbonden aan het in behandeling nemen van het principeverzoek Windenergie Culemborg, te informeren.
4. Het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven om de provincie Gelderland te verzoeken de besluitvormende bevoegdheden over het initiatief Windenergie Culemborg aan de gemeente Culemborg over te dragen.

Argumenten

1.1 Het in Culemborg vergroten van de hoeveelheid duurzaam opgewekte energie past in de gemeentelijke beleidsdoelstelling om uiterlijk in 2040 energieneutraliteit na te streven.

In de uitvoeringsagenda Duurzaamheid heeft u in 2017 voor het eerst de doelstelling uitgesproken om te streven naar een energieneutraal Culemborg uiterlijk in 2040. Energieneutraal betekent dat evenveel energie wordt opgewekt als dat er wordt verbruikt. In de jaren daarna heeft u deze beleidsdoelstelling diverse malen bevestigd (programma Duurzaamheid en in de Omgevingsvisie). Windenergie is een bewezen en betrouwbare techniek en heeft zowel een economisch als energetisch een positief rendement. De beoogde 72 GWh per jaar opgewekte duurzame elektriciteit is goed voor bijna 100% van het elektriciteitsverbruik in Culemborg. Volgens de Klimaatmonitor (de database van de rijksoverheid op het gebied van de energietransitie) was het verbruik in Culemborg in 2023 geleverd via het openbare net (Liander) 75,8 GWh. Daarmee wordt ca 25% van het totale energieverbruik in Culemborg verduurzaamd (naast elektriciteit verbruiken we ook aardgas en motorbrandstoffen).

1.2 Door aan de principemedewerking randvoorwaarden te hechten maken we duidelijk welke thema's we belangrijk vinden die in het haalbaarheidsonderzoek uitgewerkt moeten gaan worden.

De ontwikkeling en realisatie van een windpark vindt plaats aan de hand van een milieueffectrapportage (MER). In de MER wordt voor een groot aantal thema's onderzoek gedaan naar de effecten van een windpark. De effecten (denk aan geluidbelasting, slagschaduw of bijvoorbeeld effecten op flora en fauna) zijn onder meer afhankelijk van de keuze van de locatie van de turbines, het aantal turbines en de hoogte. In de MER moet transparant en objectief (toetsbaar) worden beschreven op welke wijze naar een voorkeursvariant wordt toegewerkt. In de bijlage bij dit raadsvoorstel zijn – op basis van de windvisie en op basis van de drie (beeldvormende) avonden die u aan dit onderwerp heeft besteed – de belangrijkste randvoorwaarden verwoord die betrokken moeten worden in het haalbaarheidsonderzoek.

1.3 Lokaal opgewekte elektriciteit draagt bij aan de leveringszekerheid van elektriciteit voor Culemborgse gebruikers en kan gunstige effecten hebben op de risico's verbonden aan netcongestie.

Sinds een aantal jaren is netcongestie een actueel thema in Nederland. De problematiek van de beperkte transportcapaciteit van het hoog-, midden- en laagspanningsnet en het stijgende gelijktijdige gebruik en opwek resulteert in pieken die een risico vormen voor het elektriciteitsnet. De prognoses van TenneT en Liander geven aan dat netcongestie een blijvend probleem is en dat het zeker tot 2033 duurt voordat het onderstation Culemborg uitgebreid is. Lokale opwek kan – mits ingebed in een lokale energiegemeenschap – netcongestieverzachtend werken. Dat maakt dat de leveringszekerheid in Culemborg daarvan kan profiteren en lokale afnemers (bedrijven en inwoners) meer perspectief krijgen op uitbreidingsmogelijkheden of op nieuwbouw. Het initiatief Windenergie Culemborg draagt bij aan de toekomstbestendigheid van Culemborg.

2.1 Door als gemeenteraad expliciet in te stemmen met het principeverzoek Windenergie Culemborg onder het stellen van randvoorwaarden bent u van het begin van een langdurig en complex proces in positie om te bepalen welke randvoorwaarden u belangrijk vindt.

Het is gebruikelijk dat een principeverzoek door het college van B&W wordt afgehandeld. In het geval van Windenergie Culemborg wordt voorgesteld dat u als gemeenteraad instemt met het verzoek onder het gelijktijdig vaststellen van de randvoorwaarden. Door als gemeenteraad deze besluiten te nemen bent u vanaf de start van dit proces betrokken en kunt u ook vanaf het begin van het proces aangeven wat u belangrijk vindt.

3.1 Vrijstad Windwinning U.A. heeft op 9 april schriftelijk het principeverzoek ingediend. Het is een goed gebruik dat de gemeente antwoord geeft op gestelde vragen.

Door randvoorwaarden te verbinden aan het in behandeling nemen van het principeverzoek maken we duidelijk wat voor de gemeente(raad) belangrijke voorwaarden zijn bij het proces dat gaat volgen. Door dit schriftelijk vast te leggen kunnen er ook geen misverstanden bestaan over de inhoud van die voorwaarden.

4.1 Door de provincie te verzoeken haar bevoegdheden aan de gemeente over te dragen oefenen we maximale invloed uit op ontwikkelingen op ons eigen grondgebied.

Provincies zijn het bevoegde gezag voor vergunningverlening voor windparken met een vermogen van 5 MegaWatt tot 100 MegaWatt (Windenergie Culemborg valt binnen die range). Het is zeer gebruikelijk (overigens niet altijd (zie windpark Echteld-Lienden en het mogelijk toekomstige windpark in Wijk bij Duurstede)) dat gemeenten verzoeken om overdracht van die bevoegdheden. Het effect daarvan is dat de gemeente alle besluiten rondom de komst van een windpark coördineert. Door de besluitvorming in eigen hand te hebben kan ook maximaal invloed uitgeoefend worden op de uitkomsten. Provincie Gelderland heeft informeel laten weten bereid te zijn de bevoegdheden desgevraagd te willen overdragen.

4.2 De gemeente vormt het eerste aanspreekpunt voor inwoners. Het overnemen van de bevoegdheden van de provincie stelt ons in staat om de zorgen van inwoners rechtstreeks te betrekken bij de besluiten die we vervolgens moeten nemen.

De gemeente als overheidslaag is de eerste overheid. Inwoners kloppen met zorgen en bedenkingen aan bij de gemeente en verwachten dat de gemeente naar hen luistert en antwoord geeft. Ook in het geval de provincie het bevoegd gezag zou blijven voor het initiatief Windenergie Culemborg kloppen inwoners bij de gemeente aan. In zo'n situatie kunnen we de zorgen alleen maar doorgeleiden en hopen dat de provincie daarop reageert. Door de bevoegdheden van de provincie over te nemen kunnen we zeker stellen dat alle belangen die in het komende proces worden ingebracht op een zorgvuldige wijze worden gewogen en onderdeel vormen van de uiteindelijke belangenafweging en besluitvorming.

Kanttekeningen

1.1 Het onderwerp windenergie is niet controversieel maar heeft wel een polariserende werking.

Overall in Nederland en zeker ook in Culemborg is zichtbaar dat windenergieprojecten sterke gevoelens oproepen en leidt tot tegenstellingen. Dit project van Vrijstad – na een eerdere poging in 2020-2021 – laat opnieuw zien dat het onderwerp 'leeft'. Tijdens de beeldvormende avond op 26 juni jl was de raadszaal meer dan gevuld en tijdens de avond van de werkgroep Tegenwind op 2 september waren naar schatting zo'n 300 belangstellenden aanwezig. De besluitvorming over het principeverzoek markeert de start van een proces dat naar schatting de komende twee jaar de agenda mede zal bepalen (alsmede dat het een onderwerp wordt voor de gemeenteraadsverkiezingen). Het is ook daarom dat zorgvuldigheid en objectiviteit en transparantie in dit proces zo belangrijk zijn. Door het stellen van heldere randvoorwaarden aan het te volgen proces (zowel qua inhoud als qua proces) kan iedereen volgen – en invloed uitoefenen op – hoe de verdere besluitvorming er uit ziet.

1.2 Niet alle door de raadsfracties ingebrachte onderwerpen zijn vertaald naar randvoorwaarden.

Tijdens de beeldvormende avond van 4 september is door alle raadsfracties een groot aantal onderwerpen aangedragen. Niet alle genoemde onderwerpen lenen zich om te worden omgezet naar randvoorwaarden die aan het behandelen van het principeverzoek worden verbonden. Soms omdat ze in een later stadium aan de orde komen (in bijlage 1 zijn naast de randvoorwaarden die aan het in behandeling nemen van het principeverzoek worden verbonden ook de onderwerpen opgenomen die door raadsfracties zijn aangedragen die in een later stadium in de milieueffectrapportage aan bod moeten komen). Of soms omdat ze niet het juiste abstractieniveau hebben (in bijlage 2 bij het raadsvoorstel zijn alle onderwerpen die door u zijn ingebracht die niet zijn omgezet in randvoorwaarden opgenomen).

2.1 'Ja-zeggen' tegen een principeverzoek betekent niet automatisch 'Ja-zeggen' tegen de komst van een nieuw windpark.

Het idee achter een principeverzoek is dat een initiatiefnemer kan aftasten of het denkbaar is dat een initiatief kan worden gerealiseerd. Als op voorhand duidelijk is dat er geen draagvlak voor een initiatief is kan worden voorkomen dat er onnodig kosten worden gemaakt. Voorgesteld wordt om aan het in behandeling nemen van het principeverzoek randvoorwaarden te stellen. Die randvoorwaarden stellen we niet voor niets. Gegeven uw betrokkenheid tijdens de

drie (beeldvormende) avonden zal Vrijstad als initiatiefnemer de plannen goed en duidelijk moeten onderbouwen om u op termijn te overtuigen van de kwaliteit en gewenstheid van haar initiatief.

3.1 U kunt het besluit over het principeverzoek Windenergie Culemborg ook aan het college van B&W overlaten.

Zoals aangegeven beslist het college van B&W normaal gesproken over principeverzoeken. Omdat het initiatief Windenergie Culemborg gezien wordt als een langdurig en complex dossier én het een gevoelig dossier betreft wordt u voorgesteld om als gemeenteraad het besluit te nemen. Met de besluitvorming bent u én betrokken vanaf het begin van het proces én bent u tevens in positie om de voor u belangrijke randvoorwaarden vast te stellen.

4.1 Niet verzoeken om de provinciale bevoegdheden over te dragen is wel zo gemakkelijk.

‘Ja-zeggen’ tegen het principeverzoek markeert zoals gezegd de start van een lang, intensief en complex proces. Door de bevoegdheid om de besluitvorming over het initiatief bij de provincie te laten besparen we ons deze moeite. De provincie moet dan immers motiveren waarom of ze al dan niet een inpassingsplan wenst vast te stellen. De gemeente kan in zo’n situatie zienswijzen uitbrengen en op die manier aangeven wat voor de gemeente belangrijk is. Maar gegeven argument 4.1 (maximale invloed) is dat niet gewenst. Daarnaast zal dit dossier - ook in het geval de provincie het bevoegd gezag blijft - voor de gemeente tijd en aandacht vragen, zonder dat we die kosten op de initiatiefnemer kunnen verhalen.

Kosten, Baten, Dekking

Eén van de randvoorwaarden die aan de medewerking voor het proces van ontwikkeling en realisatie van het tweede windpark is gesteld is dat in alle fases van het proces alle kosten die de gemeente maakt volledig op de initiatiefnemers worden verhaald. Dit betekent dat dit besluit geen financiële consequenties heeft.

Personele en/of Juridische gevolgen

Het positieve antwoord op het principeverzoek luidt de start in van een uitgebreid en complex project. Vergelijkbaar met andere ontwikkelprojecten binnen de gemeente (vaak gericht op woningbouw) is het onvermijdelijk om hiervoor externe capaciteit en deskundigheid in te huren. Dat kan via de speciaal hiervoor opgerichte provinciale expertpool windenergie. De provincie Gelderland heeft om de realisatie van nieuwe windparken te stimuleren (en daarmee de RES-doelstellingen provinciebreed te behalen) een aanbesteding doorlopen gericht op het voorzien in capaciteit en deskundigheid op het gebied van windenergie(projecten). De provincie draagt de helft van de kosten van de inzet van professionals uit deze expertpool. De kosten die we als gemeente (gaan) maken in de begeleiding van dit proces zullen we in eerste instantie via een intentieovereenkomst en vervolgens via een anterieure overeenkomst in z’n geheel ten laste brengen van de initiatiefnemers.

Communicatie en Burgerparticipatie

De instemming met het principeverzoek betekent ook de start van een uitgebreid en langdurig communicatietraject. Procedures rondom windenergie en windturbines zijn onderwerpen die veel reacties oproepen. Zorgvuldige en uitgebreide communicatie is dan ook onmisbaar. Ook om het participatietraject waarin de omgeving en belanghebbenden invloed kunnen uitoefenen op het project te laten slagen. In de randvoorwaarden verbonden aan de medewerking aan het principeverzoek is niet voor niets het volgende opgenomen: *‘windenergie leeft in iedere samenleving. Een volwaardige participatie is dan ook van onmisbaar belang. Gedurende het proces moeten belangen van stakeholders ingebracht kunnen worden en het moet transparant zijn op welke wijze de inbreng wordt gewogen en welke invloed dit heeft op de uitkomsten van het onderzoek. Aan het einde van het haalbaarheidsonderzoek (de milieueffectrapportage) moet klip en klaar zijn dat alle belangen die ingebracht zijn op een goede manier zijn gewogen. Eén en ander moet in een zelfstandig leesbaar participatieverslag worden beschreven.’*

Vrijstad, als initiatiefnemer heeft hierin een grote verantwoordelijkheid. Zij is verantwoordelijk om het participatieproces volwaardig te doorlopen. Als gemeente monitoren we dit en sturen waar nodig bij. Op hoofdlijnen is Vrijstad verantwoordelijk voor de projectcommunicatie en zal de gemeente zich vooral richten op de procescommunicatie (hoe ziet de procedure er uit? waar staan we nu? wanneer kunt u invloed uitoefenen? etc.). Rondom de besluitvorming over dit principeverzoek start dit proces.

Bijlagen:

1. Principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2078306)
 2. Begeleidend schrijven Principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2078305)
 3. Bijlage 1: Randvoorwaarden te verbinden aan het principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2192126)
 4. Bijlage 2: Windenergie gerelateerde onderwerpen die niet zijn omgezet naar randvoorwaarden te verbinden aan het principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2199688)
 5. Antwoordbrief Vrijstad Windwinning U.A. (GZDGCB2078295/2192192)
-

Raadsbesluit

Registratienummer: GZDGCB2078295/2192122

De gemeenteraad van de gemeente Culemborg besluit:

1. De randvoorwaarden voor het in behandeling nemen van het principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2192126), vast te stellen.
2. In te stemmen met het in behandeling nemen van het principeverzoek Windenergie Culemborg (GZDGCB2078295/2078306) conform de in beslispunt 1 vastgestelde randvoorwaarden.
3. Vrijstad Windwinning U.A., via antwoordbrief (GZDGCB2078295/2192192) over de randvoorwaarden die zijn verbonden aan het in behandeling nemen van het principeverzoek Windenergie Culemborg, te informeren.
4. Het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven om de provincie Gelderland te verzoeken de besluitvormende bevoegdheden over het initiatief Windenergie Culemborg aan de gemeente Culemborg over te dragen.

Aldus besloten in de vergadering van de Raad,

Gehouden op 27 oktober 2025.

De griffier
D. van der Harst

De voorzitter
G.D. Renkema